

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstr. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo pa 8 dinarjev.

Parlament delovnega ljudstva.

V nedeljo 22. avgusta t. l. se je vršila v sejni dvorani mestnega magistrata v Ljubljani 2. seja plenuma Delavske zbornice. Ob pol devetih dopoldne je skupščino otvoril predsednik Delavske zbornice g. Melhijor Čobal, ki je pozdravil vse zbornične člane, navzočega zastopnika ministrstva za socialno politiko g. dr. Suhača in zastopnika westfalskih Slovencev, predsednika Zveze jugoslovanskih delavskih in podpornih društev v Nemčiji g. Pavla Bolho. Po pozdravilih prečita predsednik dnevni red seje in prosi za potrditev.

Predlog za nezaupnico predsedniku.

Zastopnik Bernotove skupine, delegat Leskošek protestira proti nepravilnemu sklicanju seje, zlasti proti temu, da se glede vlaganja samostojnih predlogov ni dalo dovolj časa na razpolago. Predlaga vsled tega nezaupnico predsedniku zbornice g. Čobalu in stavlja predlog, da se vsem samostojnim predlogom prizna nujnost in se o njih na seji razpravlja. Po kratki debati, v katero posegata delegata Čelešnik in Žužek, se predlog o nezaupnici proti dvema glasovoma zavrne.

Dnevni red je tako v celoti sprejet.

Sledi čitanje zapisnika zadnje seje, ki se odobri brez nadaljnjega čitanja po predlogu delegata dr. Milavca. Za čitanje zapisnika sta glasovala samo delegata bernotovcev.

Predsednik Čobal poda nato kratko predsedniško poročilo, v katerem poudarja veselo dejstvo, da je upravni odbor delal v korist zbornice in delavstva složno, akoravno je sestavljen iz različnih klubov. Apelira na delegate, naj ne prinašajo pred plenem takih predlogov, ki bi dali oblasti povoda, nastopati proti Delavski zbornici. Opozarja pri tem na predlog, ki je bil stavljen na zadnji skupščini glede izseljevanja v Rusijo in ki je dvignil tak val prahu ter obeležil celo zbornico za protidržavno. Priporoča tudi plenumu, naj bo složen v svojem delu, ker le tako lahko uspešno pomaga delavskemu razredu.

Poročilo predsednika je vzeto z odobravanjem na znanje, le delegat Leskošek iz Bernotove skupine ironično pristavlja, da je prepričan, da bo zbornica vse soglasno sprejela in je zato škoda časa, da se sploh razpravlja.

Tajnik Delavske zbornice g. Filip Uratnik poda izčrpno poročilo o delovanju zbornice. Poročilo smo objavili že v prejšnjih številkah lista. Poročilo tajnika se brez ugovora sprejme.

Blagajnik zbornice g. Rado Čelešnik poda blagajniško poročilo, iz katerega je razvidno, da je imela zbornica od 1. januarja 1926. do 31. julija 1926. 792.753,73 Din stroškov in se je proračun prekoračil za 82.753,73 Din, ki so se krili iz raznih drugih postavk. Prosi zbornico za odobritev tega prekoračenega izdatka.

Za finančno kontrolo poroča nje predsednik, delegat Ošlak, da so se knjige in priloge pregledale ter da se je našlo vse v najlepšem redu. Finančna kontrola stavlja skupščini pred-

log, da se poročilo odobri. Obenem predlaga, da se potrdi sprememba v finančni kontroli, in sicer, da se na mesto odstopivšega delegata Oreška izvoli iz kluba krščanskih socialistov Fr. Žužka.

Bernotovci proti delovni večini.

K debati o podanih poročilih se je kot prvi prijavil bernotovec, delegat Leskošek, ki je zelo nestvarno kritiziral delo upravnega odbora in finančne kontrole. Predbacival je predsedniku in tajniku zbornice, da vodita sama zbornico in izvršujeta posle brez znanja upravnega odbora. Kritizira sestavo zbornice in volilni red. Očita upravnemu odboru, da ni pravilno izvoljen. Je proti imenovanju uradnika Marinčka in tajnika Štuklja.

Narodni klub in delo zbornice.

V imenu Narodnega kluba se oglasi pri debati k besedi klubov predsednik tov. doktor Joža Bohinjec, ki predlaga, naj se vsako študijsko potovanje temeljito in skrbno pripravi ter se izvrši le, ako je nujno potrebno. Kritizira potovanje v Srbijo, ki je bilo brezpredmetno. Obsoja kršitev avtonomije Delavske zbornice po ministru za socialno politiko v pogledu zborničnega denarja, ki leži pri Središnjem uredu v Zagrebu. Delavska zbornica mora zahtevati, da se njej pripadajoči denar odračuna vsak mesec in se denar naloži na zbornično ime. Kontrolo nad premoženjem ima itak minister za socialno politiko sam. Zbornica mora tudi zahtevati obresti denarja, ki je doslej brezobrestno ležal pri Središnjem uredu.

Posebno nedopustno je postopanje ministrstva za socialno politiko glede denarja, ki se je nabral in zbral na ime brezposelnih, pa se uporablja za vse druge svrhe, samo za podpiranje brezposelnih ne. Tov. dr. Bohinjec graja postopek Delavske zbornice v vprašanju nameščenja tujih delavcev. Zahteva, da se vse prošnje za namestitev tujih delavcev javno razglasijo, odnosno se razglasijo vsa mesta, za katera se išče tujega strokovnjaka. Na ta način se dá domačinom prilike, da za prazno mesto zazna in za isto kompetirajo. — K bodočim nalogam Delavske zbornice pristavlja delegat dr. Bohinjec še naslednje važne in nujne naloge, ki čakajo rešitve:

1.) Sprememba starega obrtnega zakona, ki datira še iz avstrijskih časov, zlasti spremembo v vprašanju pospeševanja obrtnega šolstva in varstva vajencev;

2.) zahtevo po inspekciji dela za rudarje in železničarje, posebno za prve, ki so sedaj prepuščeni rudarskim glavarstvom, ki ščitijo dvojne interese, t. j. delodajalca in delojemalca, kar pa nikakor ni združljivo;

3.) zakon o varovanju službenega mesta k vojakom odhajajočih delavcev. Sedaj je v praksi, da marsikdo zaradi odziva v vojaško službo zgubi svoje stalno mesto.

Delegat Žužek iz kluba krščanskih socialistov izjavlja, da bo njegov klub glasoval za poročila. Čudi se delegatu Leskošku, da kritizira izvolitev sedanje zbornične večine, ko je pa pri prvi seji sam glasoval za to večino in tudi za priznanje pravilnosti volitev.

Leskošek prizna, da so bili od večine pri prvi skupščini «potegnjeni», kot klerikalci od radikalov.

Po končani medsebojni precej ostri debati se proti dvema glasovoma sprejme poročilo finančne komisije in se odobri prekoračeni proračun. Tudi se potrdi sprememba v finančni kontroli.

Novi proračun zbornice, znižanje prispevkov.

Blagajnik Čelešnik poroča o proračunu zbornice za l. 1926., ki se je moral na zahtevo ministra za socialno politiko znižati od dva in pol milijona na okroglo dva milijona. Obenem poroča, da je minister za socialno politiko odredil s 1. avgustom t. l. znižanje prispevkov za Delavsko zbornico, in sicer od 5 % na 3 % zavarovane mezde. Prečita nato proračun, ki se je za 500.000 Din skrčil. Po prečitani proračuna predlaga skupščini, da popravljeni proračun sprejme, obenem pa pooblasti upravni odbor, naj izposluje od ministrstva za socialno politiko dovoljenje za gradnjo ali nakup hiše za Delavsko zbornico v višini vsote, ki ji je na razpolago.

Delegat Sedej ostro nastopa proti ministru za socialno politiko, ki pri vsakem vprašanju bagatelizira upravni odbor Delavske zbornice in predlaga protest proti kršitvi avtonomije Delavske zbornice.

Bernotovec Leskošek izjavlja, da se bo vzdržal glasovanja pri predlogu Sedea. Obenem se izreka proti proračunu.

Pri glasovanju je bil proračun sprejet proti glasovoma Leskošek-Pevce iz Bernotove skupine.

Odobritev pravilnika za brezposelne podpore.

Referent Čelešnik prečita pravilnik za brezposelne podpore, katerega je izdelal upravni odbor. Pravilnik je sprejet proti glasovom bernotovcev, ki govorita proti pravilniku in predlagata svojega.

Odobritev pravilnika kulturno-prosvetnega odseka.

Referent dr. Milavec prečita pravilnik kulturno-prosvetnega odseka. Proti pravilniku govorita Pevce in Leskošek zelo nestvarno, z očitnim namenom, da sabotirata delo zbornice. Leskošek se je celo tako daleč spozabil, da je izustil besedo «tatovi», za kar ga predsednik ukori. Pravilnik je proti glasovom bernotovcev sprejet.

Pozdrav zagrebške delavske zbornice

Med sejo vstopi v dvorano predsednik Delavske zbornice iz Zagreba g. Petar Marjanović, katerega predsednik Čobal pozdravi. G. Marjanović pozdravlja zbornico v imenu

zagrebških tovarišev, se veseli enotnosti zbornice in jo poziva, da to enotnost ohrani in obdrži.

Delavska zbornica za delavske pomožne blagajne.

Referent Žužek poroča o ustanovitvi možnih delavskih blagajn, ki bi nadomestovale starostno zavarovanje. Referent pa ne more staviti nikakega predloga, ker še niso zaključene vse predpriprave. Prosi zbornico, da vzame poročilo na znanje in prepusti odločitve prihodnji skupščini. Poročilo zbornice sprejme.

Samostojni predlogi.

Delegat Makuc stavlja v imenu svojega kluba predlog o zaščiti stanovanjskih najemnikov. Opozarja na katastrofo, ki preti najemnikom z odpravo stanovanjskega zakona. Delavska zbornica mora zahtevati, da se stanovanjski zakon strogo izvaja v svojih določbah. Stanovanjski zakon se ne sme ukiniti. Predlog se proti glasovom bernočovcev sprejme. Bernočovce Pevec govori proti temu predlogu, kar dvigne vihar ogorčenja v celi zbornici.

Sledijo posamezni drugi predlogi Strokovne komisije, katere stavlja posamezni delegati ter skupine, n. pr. o nepravilnem odtegotvanju davka na ročno delo, o odškodnini prislednikom obrtnega sodišča, o sodiških delavskega za-

varovanja, o izplačevanju hranarine pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev, o anketi zaradi pravilnika bratovskih skladnic, o reciprocitetni pogodbi in končno predlog o ukinjenju privatnih posredovalnic za delo.

Klub krščanskih socialistov je po delegatu Žužku stavlja tudi nekaj predlogov, ki so bili vsi soglasno sprejeti. Le bernočovca sta se vzdržala vsakega glasovanja o predlogih. Vihar je dvignil predlog Žužka o potovanjih v inozemstvo, ker je pri tem ostro grajal razmetavanje denarja in obsojal pot delegata Golmajerja v Ženevo, ki je bila brezplodna in je stala zbornico 27.000 Din. Tudi delegat dr. Bohinjec žigosa razmetavanje denarja in se izreka za predlog. Na zbornico je napravilo zelo slab vtis dejstvo, da so delegati iz socialistične večine odobrvali razmetavanje denarja in pritrjevali nepotrebnim potovanjem.

Predsednik Čobal zaključil točno ob 2. uri sejo, na kar so se delegati pred magistratom skupno slikali.

Za seje plenuma vlada pri našem delavstvu prav malo interesa. Galerija je bila začetkoma prazna in le proti koncu se je zbralo nekaj poslušalcev, med njimi par naročenih bernočovcev, ki so ob vsakem govoru svojih delegatov skušali aplavdirati, pa jim ni šlo od srca. Zadnja seja Delavske zbornice je tudi pokazala, da se je tako zvana večina skrhalo. Pri bojnem glasovanju bi se pokazalo, da večine v zbornici sploh več ni.

katero škodo lastni stranki. Radikalni prihajajo do prepričanja, da bi jim nadaljnja zveza z radičevci razbila stranko. Kot viden znak tega prepuščanja v radikalnih vrstah je, da se Boža Maksimović približuje Pašiću, onemu odločilnemu faktorju v radikalni stranki, ki je že zdavnaj sklenil svoje račune z radičevskim posili-zavezništvom. Naj sedanja vlada še tako hiti zatrjevati, da je njena moč nedotakljiva, kažejo poročila zadnjih dni, da so njene ure štete.

Razpis občinskih volitev. V kratkem bo predložen ministrskemu svetu načrt občinskega zakona, na kar bo o njem razpravljala skupščina. Parlament bi se naj sestel še pred 20. oktobrom in bi pričel takoj razpravljati o občinskem zakonu. Ko sprejme parlament občinski zakon, se takoj razpiše občinske volitve.

Končni rezultat občinskih volitev v Srbiji. Ministrstvo notranjih zadev je zbralo končne rezultate občinskih volitev v Srbiji in Črni gori ter so dobili radikali 1595, demokrati 450, samostojni demokrati 19, zemljaradniki 79, neodvisni 18, republikanci 18, federalisti 10, meščanske liste 2 in liberalci 1 občino. — Kakor znano, so nastopili v Beogradu radikali z dvema listama in so zato izgubili občino. Sedaj se vrši z radikalne strani akcija, da se beograjske volitve razveljavijo. Zaenkrat pa ni izgledov, da bi se radikalom posrečilo izriniti demokrate iz občinske uprave v Beogradu.

Buren Radičev shod. Preteklo nedeljo je zboroval v Tuzli Stefan Radić. Z agitacijo po Bosni je pričel Radić zato, ker je pričel dobivati desident HSS dr. Nikić vedno večje pozicije. Glavni namen Radića je zato bil, da izpodbije Nikićev vpliv in je zato v Tuzli kategorično izjavljal, da je vprašanje nekaj dni, da bo Nikić primoran podati demisijsko. Shod v Tuzli je pa tudi v toliko zanimiv, ker se je na zborovanju oglašala močna opozicija proti Radičevim izvajanjem. Že na kolodvoru v Tuzli je bil sprejet Radić z žvižgi in protesti. Shod sam je pa končal s krvavim pretepom, v katerem je bil neki zborovalec težko ranjen. Nikićev klub je izdal po shodu v Tuzli komunikne, v katerem ugotavlja, da je Radićev položaj vedno slabše in da si hoče sedaj s svojo agresivnostjo utrditi svoje omajane pozicije. V narodu je izbruhnila proti Radičevi politiki odkrita revolta. Dalje pravi komunikne: Radić se poslužuje intrig in laži v javnih govorih, ker je v Bosni govoril, da je minister Nikić z ukazom odstavljen, da je dobil to vest telefonično od ministra Srskića, da je Uzunović rekel, da bo Nikić izpadel iz vlade. Vse to so nizka podtikanja in žalostno

Politični pregled.

K politični situaciji. Čim bolj se bližamo jesenskemu zasedanju narodne skupščine, tem bolj so pogoste vesti, ki govore o izpremembi političnega kurza v naši državi. S povratkom Nikole Pašića v Beograd bo tudi radikalna stranka sklenila politično bilanco o sodelovanju z radičevci. Že danes se lahko trdi, da bilanca ne bo ravno ugodna. Navzlic temu, da reprezentira sedanja vlada v narodni skupščini veliko večino, ni vlada delazmožna. Še nikdar ni nobena vlada tako diskreditirala parlamentarizma pri nas kot Uzunovičeva vlada. Tako ne more iti dolgo naprej. Sedaj gre samo še za to, kakšen izhod naj se najde iz sedanje krize. Mnogo se govori o tem, da bi naj z radikali sodelovali pristasi demokrata Marinkovića, Pribičević, Nikić in mogoče še ta ali ona skupina. V tem primeru bi

izpadla iz vlade HSS. Nova vlada naj bi izvedla tudi volitve, pod parolo skupnega programa, ki bi bil temelj za ustanovitev nove politične organizacije, obsegajoče vse jugoslovanske pokrajine. Ta načrt je že star in je bil že tudi v javnosti ponovno obravnavan. Dosedaj ni bil izvršljiv pred vsem zato, ker je bilo radikalno samoljubje preveliko, samoljubje, ki ni pripuščalo radikalom, da bi trpeli poleg sebe to ali ono politično skupino kot enakopravno. Razmere so se pa v radikalni stranki zadnje mesece bistveno izpremenile. Sicer so ostali radikali še vedno velika stranka, so pa vendarle v svojih vrstah doživeli take pretresljaje, da tudi njihov pogled na strankino bodočnost ne more biti več brezskrben. Radikalni so rušili ugled HSS, trgali njene vrste, so pa pri tem prizadejali tudi marsi-

Poročilo inspekcije dela.

(Konec.)

Stanovanjske razmere delavstva so se v velikih in bolje organiziranih podjetjih nekoliko omilile, dočim se v malem obrtu še prav pogosto nahajajo nezadostni, neprikladni in skrajno pomanjkljivi stanovanjski prostori (59). Najslabši so običajno stanovanjski lokali obrtniških vajencev, prav tako kot so tudi v tovarniških ali industrijskih podjetjih skupne spalnice samskih delavcev najslabše urejene. Uradni organi so našli ponekod naravnost neverjetne stanovanjske razmere: po 2 do 5 vajencev je spalo v enem lesenem koritu (ki je predstavljalo posteljo), obešenim direktno pod stropom v višini 1 metra izpod istega. Vajenci pogosto spe v lesenih posteljah, zgrajenih v etažah, često po 2 skupaj, mnogokrat kar po tleh, po vrhu pa še v skrajno nesnažnem stanju.

Inspekcija dela je posvetila posebno pozornost grajenju novih, moderno urejenih stranišč. Predpisala je v več primerih tudi zgradbo novih, zidanih pršnih kopališč. Pregledala je delavske kuhinje in odredila razne poboljšave in odpravo nedostatkov. Opaža se pa splošno, da se delavstvo hrani izven obratov.

Obratne nezgode. Inspekcija dela je prejela v letu 1925. 1109 nezgodnih prijav. Nezgodne prijave so v tem letu padle, ker je bilo leta 1923. javljenih 1484 in leta 1924. pa 1359 nezgod. Smrtnih nezgod pri strojih ni bilo v lanskem letu nobene, izven stroja se je dogodilo 13 smrtnih nezgod. Vse ostale nezgode so bile brez smrtnih primerov. Največ nezgod se je kot običajno dogodilo v lesni in kovinski industriji. Dogodilo se je nezgod pri raznih strojih kot sledi: krožne žage 92, polnojarmenik 20, stružnice 15, skobeljniki 8, poravnalniki 8, tračne žage 4, freze 4, vrtalni stroji 13, nihalna žaga 1. V kovinski stroki: škarje za železo 5, brusi 8, stiskalnice 30 in drugi stroji 7. Papirniška industrija: kalandar 3, gladilni stroji 3, papirni stroji 12. Tekstilna stroka: predilni stroji 14, pletilni stroji 5, tkalni stroji 6, selfactorji 2. Ostale nezgode so se dogodile pri raznih drugih strojih in izven njih. V vseh strojnih delavnicah je Inspekcija dela predpisala, da je treba držati v posebni omari pripravljene obveze in razkuževalna sredstva ter druge pripomočke (nosila, ambulance itd.).

Zaposlenje delavcev. Po številčnem stanju zaposlenega osebja je bilo: 2 obrata z več kot 1000 delavci, 2 obrata s 500 do 1000 delavci, 8 obratov z 200 do 500 delavci, 15 obratov s

100 do 200 delavci, 36 obratov s 50 do 100 delavci, 49 obratov z 20 do 50 delavci, 747 obratov z izpod 20 delavci, 71 obratov, kjer delajo mojstri sami, in 7 obratov ni bilo ob pregledu.

Zaposlovanje mladoletnih delavcev. Ugotovilo se je 5 primerov, kjer so bili mladoletni izpod 14 let, in sicer 3 dečki in 2 deklici. Opažilo se je, da se v posameznih obratih zaposlujejo v večjem številu mladostni delavci v starosti od 14 do 16 let. Taki primeri so v opekarniški, kovinski in steklarski industriji. V neki tovarni električnih predmetov je bilo izmed zaposlenih žensk skoro polovica mlajših od 17 let. Vzrok za naraščajoče zaposlovanje mladoletnih oseb leži v tem, da je njihova delovna sila neprimerno cenejša in jih je sploh lažje izrabljati. Posebno v mali obrti (predvsem na deželi) se je stalno opažalo, da obrtniki zaposlujejo sorazmerno veliko število mladostnih oseb. Delavnice, v katerih je zaposlenih 5 in več vajencev brez vsakega pomočnika, so prav pogoste. Na ta način brezposelnost odraslih kvalificiranih delovnih moči seveda še bolj narašča. V neki podeželski ključavničarski obratovalnici je bilo zaposlenih 16 vajencev in samo 4 pomočniki, od katerih je bil pa najstarejši komaj 22 let star. Slični primeri so pogosti v vseh panogah kovinske, osobito pa lesne in deloma oblačilne

je, da se poslužuje takih sredstev vodja Hrvatov. — Nikičev klub šteje sedaj 8 poslancev. Radić izjavlja, da je pripravljen sprejeti z malimi izjemami vse člane Nikičevega kluba nazaj v svoj klub s tistim trenutkom, če Nikić pade. Seveda je pa malo verjetno, da bodo Nikića zapustili njegovi prijatelji. Zgodi se lahko, da bo Nikičev klub pridobil na številu, s čimer računajo tudi radikali. Radikali, računajoč na Nikičovo okrepitev in na oslabitev Radića, tudi ne dopuste, da bi Nikić izgubil svojo važno pozicijo v vladi.

Naša delegacija za društvo narodov je sestavljena tako, da so na vseh vodilnih mestih radikali. Zasedanja društva narodov se udeležijo tudi Stefan Radić. Poverjeno mu je mesto delegata v peti komisiji, kjer se bodo obravnavala razna humanitarna

vprišanja (prepoved opija, zaščita žene in otrok). Kakor je važno tudi mesto v tej komisiji, vendar Stefan Radić ne bo imel prilike odpreti ventilov svoje zgovornosti v komisijah, kjer se bodo obravnavala aktualna politična in ekonomska vprašanja. Zunanji minister dr. Ninčić pač ni mogel pripustiti, da bi Stefan Radić z eventualnimi nepremišljenimi izjavami škodoval ugledu države.

Zemljoradniška stranka v Dalmaciji je pred likvidacijo. V Splitu so se sestali ostanki zemljoradnikov, ki so sklenili, da se skliče še eno konferenco, kjer se sklene končno veljavno likvidacijo vseh organizacij. Razine stranke se sedaj trudijo, da dobe zemljoradnike v svoje vrste. Stefan Radić je na zemljoradnike naslovil pismo, kjer jih vabi v svojo stranko.

Strokovni vestnik.

Izvrševalni odbor NSZ je na svoji seji, ki se je vršila 24. t. m., sklenil prirediti v septembru in oktobru pri vseh podružnicah članske sestanke. Tudi je razpravljajal o ustanovitvi novih podružnic in dal strokovnemu tajništvu vsa potrebna navodila. Seji je prisostvoval tudi zastopnik westfalskih Slovencev g. Pavel Bolha, katerega je predsednik tov. Juvan prisrčno pozdravil. G. Bolha se je za pozdrav zahvalil in sporočil pozdrave naših bratov v Nemčiji. Izvrševalni odbor je rešil tudi več drugih društvenih zadev in dovolil več podpor.

Narodni klub Delavske zbornice je imel 21. t. m. svojo sejo, na kateri se je bavil z vsemi vprašanji, o katerih je drugi dan imela razpravljati skupščina Delavske zbornice. Po vsestranskem razmotrivanju posameznih vprašanj je klub sklenil pooblastiti predsednika tov. dr. Bohinjca, da predloži skupščini razne predloge. Posebno pažnjo je posvetil Narodni klub vprašanju nalaganja denarja Delavske zbornice, ker je ta denar ležal doslej brezplodno pri Središnjem uradu v Zagrebu. Tov. Juvan, član kulturno-prosvetnega odseka, je podal poročilo o delu tega odseka in o nalogah, ki jih ima ta odsek v teku zimske sezije izvršiti. Tov. dr. Bohinjec je predlagal, da se predloži skupščini predlog o skrbi za izpremembo obrtnega reda, zlasti v točkah o pospeševanju obrtnega šolstva in varstva vajencev, dalje da se ustanovi, odnosno priključi inspekciji dela tudi rudarje in železničarje, ki nimajo sedaj nikakega pravega varstva in zaščite, in končno, da se izda zakon o varovanju službenega mesta k vojakom odhajajočim delavcem, ker so bili sedaj slu-

čajni, da je vračajoči se delavec-vojak dobil svoje mesto zasedeno po drugem in je ostal proti lastni krivdi na cesti.

HRASTNIK. Podružnica NSZ je sklenila imeti svoj stalni sedež pri g. Vidu Senici v Hrastniku. Tam se bodo vršili vsi sestanki in zborovanja ter se bo tudi članstvo tamkaj shajalo. Za podružnico je v našem kraju veliko zanimanje in imamo že lepo število novih članov.

SLADKI VRH PRI ST. ILJU. Ker se že dolgo nismo oglašili, ni treba misliti, da naša podružnica ne deluje. Naše delo gre svojo pot naprej in se pripravljamo za naše jesensko delo. V kratkem bomo imeli članski sestanek, da se pogovorimo o vseh križih in težavah naših ljudi. Kdaj in kje se bo vršil sestanek, poročamo v prihodnji številki. «Unija» na Sladkem vrhu bo priredila v teku jesenskih in zimskih dni več predavanj za svoje člane in jih že sedaj opozarja, da se jih bodo udeleževali.

KOČEVJE. V zadnjem času se je pričelo pri nas živo gibanje za ustanovitev podružnice NSZ. Delavstvu gre iz dneva v dan slabše in je zapuščeno ter prepuščeno samo sebi. Nima nikogar, ki bi se brigal zanj, zato se je pričelo resno zanimati za NSZ in upamo, da bomo v kratkem imeli tu svojo podružnico.

Slike iz Ptuja. Tajništvo ima na razpolago prav lepe slike o razvitju prapora in glavnega zbora NSSZ v Ptuj. Člani, ki se zanimajo za te slike, naj se obrnejo na tajništvo.

TRBOVLJE. Tukajšnja podružnica NSSZ je podzela v zadnjem času korake, da se ustanovi po-

družnica NSZ, h kateri bi pristopili vsi narodno-zavodni delavci. Ker je teh zelo veliko število v Trbovljah in okolici, bo podružnica NSZ ena najmočnejših v revirju, posebno sedaj, ko so različne internacionalne izgubile skoro vse svoje članstvo. Delavstvo je jelo uvidevati, da je internacionalna za domače delavstvo pogubna in se zateka zato najraje v organizacije, ki znajo ščititi interese narodnega, domačega delavstva. Prihodnje dni se bo vršil pri nas informativni sestanek, ki bo gotovo imel pozitiven uspeh in bomo v najkrajšem času imeli tukaj močno podružnico NSZ.

IZ MEŽIŠKE DOLINE. Že zadnjič smo vam pisali o naših pripravljanih odborih, ki jih imamo v Mežici, Črni in na Prevaljah. Danes lahko poročamo, da sta posebno prva dva agilno na delu in se bodo vršili v najkrajšem času ustanovni občni zbori naših podružnic v Mežici in Črni. Seveda gre tu nekoliko težje, ker so tu trdne trdnjave bertovcev, vsaj oni tako pravijo, toda o njih trdnosti ne verujejo sami generali, ker vidijo, da so osamljeni brez armade. Delavstvo je prepametno, da bi sledilo frazerjem. In tukajšnja bertotarija ni drugega kot frazerstvo. Pa prihodnjč še kaj. (Skoda, da niso bili mežiški sodrugi na nedeljski seji Delavske zbornice, pa bi videli njihove generale, ko so nastopali proti interesom delavstva iz same demagogije in pa osebnega sovraštva. Po tej seji veljajo ti sodrugi za škodljivce delavstva in mora delavstvo z njimi obračunati.)

JESENICE. Ker moramo vpsolati centrali NSZ v Ljubljani najkeseje do 10. vsakega meseca mesečni obračun članskih prispevkov, naprošamo vse naše brate, da vplačajo prispevke najkeseje do 7. vsakega meseca. V primeru, da bi tega ne storili, bi se jim ustavil strokovni list ter bi si z naknadnimi doplačili napravili sitnosti sebi, blagajniku ter okrožnemu tajniku. Bratje, da se izognemo vseh neprijetnosti, bodimo redni ter uvažujemo disciplino v organizaciji.

JESENICE. Na zadnji seji plenuma, dne 29. avgusta t. l., se je izvolil odsek, ki bo preskrbel takoj, ko nastopijo bolj jesenski dnevi, razna predavanja, katera so vsekakor prvi predpogoj za izobrazbo delovnega ljudstva. Opozarjamo že sedaj vse naše brate in tovariše kakor tudi vse ostalo delovno ljudstvo, katero hrepeni po večji naobrazbi, da se bodo redno udeleževali vseh predavanj, ki bodo za nas vse jako važnega kulturnega, strokovnega pomena. Predavanja se bodo vršila večinoma s skioptičnimi slikami. Naslov predavanja kakor tudi uro, dan in mesto bomo pravočasno objavili v «Novi

obrti. Šivilje običajno delajo z velikim številom (4 do 9) vajenk, ki za svoje osem- do deseturno delo ne prejema nobenega plačila, dejansko pa nadomestujejo drage izvežbane starejše moči. (Inspekcija dela navaja izrabljanje vajeniške sile, ne navaja pa, kaj je proti temu podzela. Op. por.)

Nočno delo je splošno uvedeno v pekarijah in se v tem pogledu od zadnjega poslovnega leta položaj ni izpremenil. Pri tem delu se vzlic jasni prepovedi še zaposlujejo mladolletni in ženske.

Postopanje z vajenci. Zaradi nepravilnega postopanja z vajenci je urad interveniral v 148 primerih. Od političnih oblasti je prejel številne ovadbe o nepravilnem postopanju z vajenci, katero so ugotovili orožniški organi. Posamezni vajenci so se sami ali potom svojih staršev pisмено ali ustno obračali na Inspekcijo dela v svrhu intervencije. V vseh takih primerih se je pisмено strogo opozorilo dotične mojstre, večkrat pa se je posredovalo osebno na licu mesta. V 68 obratih se je konstatiralo nepravilno zaposlenje otrok pri delu, ki je po svoji opasnosti neprimerno za zaposlenje otrok. (Inspekcija dela je pozabila omeniti, da je pri nas prišlo v modo, uporabljati vaje in vaje za sluge in služkinje in največkrat tudi za pestunje.)

Pomanjkanje učnih pogodb je bilo opaženo v 23 primerih.

V 53 obratih zaposleno osebje ni imelo vseh predpisanih delavskih izkazov (knjižic).

Podaljšanje delovnega časa. Predolg delovni čas se je ugotovil v 347 podjetjih. (Letos se je podaljšal delovni čas že v vsakem podjetju.) Neizplačevanje dodatka za nadurno delo je bilo opaženo v 199 primerih. (Letos se sploh nikjer več ne izplačuje in bo imela Inspekcija dela polne roke dela, ako bo hotela to protizakonitost temeljito odpraviti.) Vsled nepoznanja zakonskih odredb, je osobito v malem obrtu velika neenakost glede delovnega časa. Dovolil za podaljšanje delovnega časa je bilo izdanih 51. (Inspekcija dela bi morala v času velike brezposelnosti ukiniti vsako dovoljenje za podaljšanje delovnega časa in prisiliti tako podjetja k večjemu zaposlenju delovnih moči.) V 12 primerih se je vršilo tajno glasovanje prizadetega delavstva v svrhu podaljšanja delovnega časa na 10 ur dnevno. (Ne verjamemo, da bi bili delavci brez pritiska vzlic tajnemu glasovanju pristali na deseturno delo. Če so to storili, so grešili proti brezposelnim tovarišem in proti samim sebi.)

Zanimivo je dejstvo, da večji in srednji obrati uvajajo tako zvan «angleški teden»,

tako da se ob sobotah delo konča že ob 13. uri, odpadle sobotne ure se pa razdele na ostale dni v tednu. Ta običaj je bil v grafični industriji že delj časa vpeljan.

Ekonomska položaj. V poslovnem letu 1925. se ekonomska položaj delavstva ni zboljšal. Nasprotno se lahko trdi, da se je skoro poslabšal. (Ne skoro, ampak se je znatno poslabšal. Op. por.) Ugodnejši je položaj delavstva v toliko, v kolikor se je s pomnoženim obratovanjem zmanjšala brezposelnost, kar se je poznalo pri tem, da so obrati po večini prenehali s pogostimi redukcijami osebja, kar je bilo v letu 1924. običajno. (Ta običaj se je v letu 1926. ponovil in sledijo redukcija redukciji, ker se celi obrati ustavljajo ali pa v veliki meri zmanjšujejo.)

Znižanje mezd. V poslovnem letu so podjetniki znova poskušali znižati plače nameščencem. (V tem letu so jih pa znižali, ne samo poskusili.) Pri nameravanih redukcijah plač je urad 12krat interveniral, žal večinoma brezuspešno. Plače so se znižale za 10 do 15 %, čisto na ta način, da se efektivna dnevnicca ni znižala, pač pa se je povečalo število dnevnih ur. (Zopet dokaz, kako se podjetniki trudijo odpraviti osemurno delo, ki ga zakon izrecno določa.) Na isti način so podjetniki izbegavali izplačevanje 50%nega doplačila za nadure s

Pravdi kakor tudi javno na Hrušici ter na tovarniški deski na Savi in Jesenicah.

MEDVODE. Podružnica Narodno - strokovne zveze v Medvodah ima redno vsako sredo članske sestanke in odborove seje v gostilni Tome ob 8. uri zvečer. Vabimo člane, da se teh sestankov polnoštevilno udeležijo. Tam se ob sredah sprejemajo tudi novi člani.

KRANJ. V sredo 25. t. m. se je vršil v Kranju informativni sestanek Narodno-strokovne zveze, na katerem je obrazložil zbranim delavcem pomen in namen strokovne organizacije tajnik tov. Kravos. Po njegovem izčrpnem izvajanju se je izvolil naslednji pripravljalni odbor; predsednik tov. An-

drej Gašperlin, predilniški delavec, tajnik Franc Tomažič, ključavničar; blagajnik Anton Nadižar, kovač; odborniki: Marija Mežnar, tkalka; Štefan Galjot, delavec; Vinko Triller, klepar, in Viktor Mihelčič, inštalater. Pripravljalni odbor bo takoj pripravil vse potrebno, da se v najkrajšem času ustanovi podružnica naše strokovne organizacije, ki je v Kranju nujno potrebna. Novi pripravljalni odbor pozdravljamo!

VIČ. Narodno - strokovna Zveza Vič - Glince, Rožna dolina, ima v nedeljo 29. t. m. ob 16. uri koncert in zabavni večer s plesom v gostilni »Amerika« na Glincah. Vstopnine ni. Vabijo se vsi prijatelji in znanci k obilni udeležbi.

Po drugih državah.

Kongres narodnih manjšin je bil odprt v Zenevi. Navzočih je 80 delegatov. Kongresu predseduje Slovenec, poslanec v italijanskem parlamentu, dr. Wilfan iz Trsta.

Nemirni Balkan. Najnovejši dogodki na Grškem so iznova potrdili v svetu mnenje, da je na Balkanu vedno računati s presenečenji. Stara politična vulkanska tla v Grčiji so žarišče ponavljajočih se senzacij. Komaj nekaj mesecev je minulo, ko je grški narod z manifestacijami slavil diktatorsko moč svojega generala Pangalosa. Prav tako pa za grške razmere ni ničesar čudnega, da isti narod, ki je gorel navdušenja za Pangalosa, vrže njegov režim in se navdušuje za njegovega protivnika Condilisa, znanega venizelista. Condilis je pretekle dni s pomočjo vojske izvršil v Grčiji prevrat in zaprl Pangalosa z njegovimi prijatelji vred in postavil za predsednika republike admiral Konduriotisa. Prevrat se je na celi črti posrečil. Program novega režima na Grškem je: Ojačiti sile naroda, in sicer kvalitativno in kvantitativno. Dvigniti vrednost valute z davkom na velekapital. Olajšati položaj širokih plasti naroda z znižanjem cen življenjskim potrebščinam. Naseliti begunce in kmete. Uvesti široke narodne samouprave. Vrniti narodu svobodo. Razpisati volitve tekom osmih mesecev. — Novi režim je postavil pred obtožbo vse bivše ministre, češ, da so materijelno oškodovali državo. — V našem zunanjem ministertvu se izjavlja, da preobrat ne bo imel vpliva na odnose med Jugoslavijo in Grčijo. Značilno je, da je bil ravno v dneh revolucije podpisan prijateljski dogovor med našo državo in Grčijo. V letni rezideni v Speci je Pan-

galos gostil jugoslovanske delegate, ravno v istem času je pa bil zaključen v Atenah zarotniški načrt, ki je Pangalosa vrgel in dvignil do oblasti novega diktatorja v osebi Condilisa.

Zasedanje Sveta društva narodov se prične dne 2. septembra. Zasedanju bo predsedoval češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš.

Rudarska stavka na Angleškem še sedaj ni končana. Zadnji teden je pa v velikem mezdnem gibanju zaznamovati preokret v tej smeri, da so se v raznih revirjih vrnili rudarji na delo. Tako je n. pr. samo v Nottinghamshieru prišlo na delo do 6000 rudarjev. Isto se je zgodilo še v nekaterih drugih krajih. Lastniki rudokopov so rudarjem, ki so se vrnili na delo, zagotovili, da dobivajo za dobo sedmih mesecev mezde, ki so veljale pred stavko. Rudarji so pa pristali na to, da delajo dnevno pol ure dalje kot pa pred stavko.

Kongres slovanke kmetijske zveze bi se imel vršiti dne 19. septembra v Sofiji. Na kongres so bili povabljeni kmetijski voditelji iz raznih slovanških držav. Bolgarski ministrski svet je pretekle dni razpravljalo o kongresu in sklenilo, da prepoveduje vršitev kongresa. Nasilni bolgarski režim se boji protestov kmetijske demokracije.

Nemiri v Albaniji zavzemajo vedno resnejšo obliko. Zatrjuje se, da nemiri niso naperjeni naravnost proti Ahmed Beg Zogui, ampak da so lokalnega značaja posameznih rodov. Verjetno je pa, da podpirajo uporneže sovražne sile izven Albanije. Posebno Italiji ni všeč sedanji vladni režim v Albaniji.

Razpust češkoslovaškega parlamenta. Češkoslovaški narodni socialisti so na seji strankinega izvrševalnega odbora sprejeli resolucijo, v kateri se izjavljajo za razpust parlamenta in za razpis novih volitev, da bo ljudstvo zavzelo svoje stališče, ali se strinja s sedanjo vladino gospodarsko politiko ali ne.

Nemci o razmerah v Rusiji. Streseman je v Berlinu sprejel časnikarje in jim med drugim izjavil o ruskih razmerah tudi to-le: Nemška vlada se je odločila, da privoli v 300milijonski kredit Rusiji. Kredit je velik in če bo Rusija izpolnila obveznosti, lahko pričakuje, da se ji bodo dovolili novi krediti. Rusija se sicer nahaja v velikih gospodarskih težkočah. Izvoz je padel, ker so izostali kupci za ruske proizvode. Cene žitu so padle. Ruska država je kmetom plačevala veliko dražje žito, kot ga je pa potem lahko prodala. Pri tem je izgubila ogromne vsote. Državne prodajne organizacije bolelahajo v Rusiji na birokratizmu in korupciji. Ruski petrolej bi se lahko drago prodajal, a so vrelet tako zanemarjeni, da bi bilo treba mnogo milijonov, preden bi se lahko pričelo z racijonalnim izkoriščanjem. Korupcija zavzema v Rusiji velik obseg. V nekem združenem savezu, kjer je zaposlenih 7500 uradnikov, je bilo 1500 uradnikov obdolženih korupcije. Vsekakor bo v Rusiji potrebna reorganizacija produkcije. V Rusiji je omejena pravica glasovanja. Leta 1924. ni imelo po vaseh 520.000 in po mestih 302.000 oseb glasovalne pravice. Število komunistov se je v vaseh in mestih zelo zmanjšalo. Vesti, katere dobivamo iz Rusije, nam potrjujejo, da naraščajo nemiri in nezadovoljstvo med prebivalstvom. Če se je Nemčija navzlic vsem neugodnim poročilom vendarle odločila, da dovoli Rusiji kredit 300 milijonov zlatih mark, potem se je o tem pač napravil šolski primer, katerega uspeh naj bi bil merodajen pri tem, kakšno stališče naj v bodočnosti zavzamejo države napram Rusiji glede gospodarske sanacije. Če bo Rusija nezadostno izpolnila svoje obveznosti, potem se pač ni čuditi, če se bo v bodoče vsaka država izognila gospodarskim zvezam z Rusijo.

«Brezalkoholna Produkcija» v Ljubljani, Poljanski nasip 10/36, pošlje vsakemu naročniku «Nove Pravde» zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

tem, da so sorazmerno urne plače znižali, tako, da je računsko kljub temu pribitku nagrada za deseturno delo bila enaka prejšnji za osemurno.

Redukcija plač se je posebno občutila v podjetjih, kjer se je pojavljala slaba poslovna konjunktura. To velja predvsem za lesno industrijo. Splošno se je opazilo, da so se plače zniževale predvsem v obratih, ki imajo na razpolago slabo plačane, nestalno zaposlene delovne sile, osobito ženske. Izrazito prenizke delavske zasluzke je urad ugotovil v 63 podjetjih. Tozadevne intervencije so imele samo delen uspeh. Nizke plače in redukcijo utemeljujejo podjetniki s poslabšano konjunkturo, z nesorazmerno povečanimi davčnimi bremenimi, deloma pa s splošnim padanjem cen življenjskih potrebščin. Inspekcija dela je podvzela korake, da se v vseh ugotovljenih primerih neizplačevanje nagrad za nadurno delo prepreči.

Po uradnih ugotovitvah so se cene življenjskih potrebščin v poslovnem letu (glasom tržnih poročil ljubljanskega mestnega magistrata) povprečno znižale za približno 10%, dočim se je zaslužek povprečnega delavca v Ljubljani prav tako za približno isti odstotek znižal, v posameznih neugodnih primerih pa še bolj.

Povprečne delavske plače so bile v posameznih razredih: v kovinskih tovarnah so prejemale kovači dnevno 40 do 50, ključavničarji 25 do 60, strugarji 30 do 55, strojniki 52, livarji 40 do 100 dinarjev. V tekstilnih tovarnah so moški delavci prejemale od 30 do 50, ženske od 20 do 37, mladoletne manje, tako da so najnižje ženske plače znašale komaj 14 dinarjev dnevno. V stavbinski obrti so prejemale zidarji od 40 do 80 Din, prav toliko tesarji in krovci. Mizarji so prejemale od 44 do 70, usnarji od 35 do 70, krojači od 45 do 65, fini modni krojači do 90 in več, čevliarji od 35 do 50 dinarjev. Delavci na žagah so bili plačani od 30 do 50, predelavci od 50 do 70, peki od 50 do 60, tipografi od 80 do 100 dinarjev dnevno.

Pripomniti je treba, da veljajo gornje številke za normalni osemurni delavnik, pri čemer treba uvaževati, da je itak precejšnje število delavstva, ki ne prejema navedenega minimuma plače, dočim je število oseb, ki prejemale navedene najvišje plače stalno in za osemurno delo, omejeno. Veljajo pa navedeni podatki za mesto Ljubljano in večje industrijske kraje, dočim je stanje delavskih plač v požeželskih, kakor tudi v malih obratih za 10 do 20 odstotkov nižje. (Nesreča pri tem je, da je stalnih delavcev, ki bi prejemale gori nave-

dene najvišje plače, prav malo. V ogromni večini so plače precej pod navedenimi.)

Boj za odpovedni rok. Delodajalci so v mnogih primerih skušali vplivati na delavstvo, da se odpove doslej običajnemu odpovednemu roku. Vsled tega so delavci v več primerih prosili Inspekcijo dela za intervencijo. Odprava odpovednega roka je vsled slabega povpraševanja po delovnih močeh in odgovarjanje zelo znatne ponudbe na delovnem trgu nevaren instrument v rokah delodajalca. Urad je ponovno interveniral, da se ohrani do sedaj običajni odpovedni rok.

Delavski zaupniki. Institucija delavskih zaupnikov se v praktičnem življenju le počasi uveljavlja. Doslej so bili obratni zaupniki izvoljeni le v velikih industrijskih obratih, dočim srednji in mali obrati te ustanove še ne poznajo. Ker pravilnik o izvedbi volitev zaupnikov še ni izšel, je vprašanje pravilne izvolitve v konkretnih slučajih še prav pogostoma na dnevnem redu. V treh podjetjih delodajalci niso hoteli priznati izvoljenih zaupnikov.

Toliko o poročilu ljubljanske Inspekcije dela. Pri nekaterih stavkih poročila smo v oklepaju povedali svoje mnenje. V prihodnjih številkah si ogledamo svoje poročilo s kritične strani.

Dopisi.

LOGATEC. V nedeljo smo imeli pri nas izredno lep užitek. Naša agilna podružnica «Unije» je priredila pešizlet na Brusovo gmajno. Izredno lepo vreme je pripomoglo, da je izlet v vsakem oziru lepo uspel. Po izletu smo se sestali pri Smucu, kjer smo imeli malo prijateljsko zabavo in smo pekli jančka na ražnju. Da je cela prireditev dobro uspešna, je zopet zasluga našega predsednika Muscheta, ki skrbi za naše družabno življenje. Šest dni delamo, in prav trdo delamo, sedmi dan se zberemo dopoldne na sestankih ali predavanjih, popoldne gremo v naravo, da se malo razvedrimo. Na zadnjem izletu smo tudi konstatirali, da bojevitost «Pravica» molči in nam do danes še ni odprla fonda za podpiranje brezposelnih ter je s tem dokazala, da je demagogično napisala onih par besed o naši zahvali. No, pa dobro, tudi s te strani smo spoznali gospode, ki niso za nas.

ZIDANI MOST. Pri nas je vsak dan slabše. Te dni je razglasilo ravnateljstvo cementne tovarne, da bo zopet moralo odpustiti nekaj delavcev. To je zopet hud udarec za vse nas. Mi ne vidimo v teh redukcijah nič drugega kot sredstvo za zopetno zniževanje plač in zvišanje delovnega časa. Razmere pri nas so pa skrajno slabe. Naše mlade moči se tu naravnost ubijajo. Pri nas delajo 14- do 18-letni dečki po 14 noči skupaj. Vozijo opeko ali ilovico z vozički po strašno razdrapanem tiru. Za to težko delo prejema ti dečki po 1-50 Din na uro, kar znači vsekakor prav grdo izkoriščanje. Zelo potrebno bi bilo, da pogleda k nam inspekcija dela in se uveri o mnogih nedostatkih, ki kričijo po remeduri. O razmerah pri nas napišemo prihodnjic daljše poročilo.

JESENICE. Brezposelnost narašča od dne do dne. Tovarna Kranjske industrijske družbe pripravlja načrt, da se za jesen in zimo vrže ponovno na

cesto ljudstvo, katero se že itak nahaja v skrajno slabih gmotnih razmerah. Mladi, krepki in čili fantje tavajo s povešano glavo od Poncija do Pilata prosit dela — samo dela. Toda žal, dela ni! Kaj bodo vsi ti brezposelni na zimo? Samo na Hrušici pri Jesenicah je okoli 20 do 25 brezposelnih mladeničev, kateri bi radevoljno prijeli za to ali ono delo, toda nikjer ni dobiti ničesar. Oče sedmerih otrok, vržen na cesto, brez dela, jela in lahko rečemo tudi brez strehe. Ali ni to v nebo vpiljoči greh? Gospodje na železniški direkciji v Ljubljani — Vi imate besedo, zato govorite! Torej že v tako mali gorski vasi taka brezposelnost? Kaj pa drugje, kot n. pr. na Jesenicah v industrijskem centru — in kaj še bo na zimo? Apeliramo že danes na Kranjsko industrijsko družbo, da svoje načrte za vedno opusti. Napravi naj raje take, iz katerih se bo uvidelo, da se bo za vse štiri letne čase sprejemalo delavstvo v delo in ne odpuščalo. Sicer se pa taki veliki obrati, kot je tovarna na Jesenicah, Javorniku in Dobravi vsekakor potrebujejo ljudi. Zelo potrebno bi bilo, da delavstvo, katero sprejme v delo, stalno obdrži ter mu preskrbi tudi stalnega, današnjim razmeram potrebnega zaslужka.

ZAGORJE OB SAVI. Tukajšnja podružnica NSZ priredi od 21. t. m. do 19. septembra t. l. kegljanje na dobitke. Kegljanje se vrši v gostilni g. Terezije Savšek. Podkraj 21 (pri Dergancu), vsak četrtek in soboto od 14. do 19. ure. Za kegljanje je določenih pet prav lepih dobitkov, glavni obstoja iz lepe salonske ure v vrednosti 1000 dinarjev. Ta dobiček je razstavljen pri urarju g. Kališniku v Zagorju. V nedeljo 19. septembra se bo vršila velika vrtna veselica, na kateri se bodo razdelile nagrade kegljalcem. Ker je čisti dobiček namenjen našim brezposelnim in reduciranim tovarišem, prosimo obilne udeležbe. — Obor.

čeno redno vzdrževanje prog. Poroča se, da bo direkcija vsled nezadostnih kreditov primorana s 1. septembrom odpustiti nad 50 odstotkov delavskega osebja. V jesenskem času grozi tisočerm železniškim rodbinam brezposelnost prehranjevalcev.

— **Češkoslovaški parlamentarci** se pripeljejo v Beograd dne 30. septembra, da vrnejo obisk jugoslovanskih poslancev v Pragi. Izleta se bo udeležilo približno 90 češkoslovaških poslancev. Češkoslovaški poslanci obiščejo tudi Zagreb, Ljubljano in Bled.

— **Protestna akcija trgovskih pomočnikov.** Trgovinski minister dr. Krajač je izdal odlok, da za spore med trgovskimi pomočniki in delodajalci ni pristojno obrtno sodišče. Zaradi tega odloka je nastal med trgovskimi pomočniki velik odpor. Centralna uprava Zveze privatnih nameščencev v Zagrebu je poslala trgovinskemu ministru protest in pozvala svoje organizacije po vsej državi, naj skličejo zaradi nesocialnega odloka izredne skupščine.

— **Proračun mestne občine ljubljanske** izkazuje redne potrebščine 31.225.565 Din in izredne potrebščine 21.742.412 Din; skupaj 52.967.977 Din. Proračunsko kritje izkazuje v lastnih dohodkih občine 7.045.138 Din, v prispevkih mestnih podjetij 2.033.763 Din, v avtonomnih davščinah 7.497.000 Din, v trošarini 9.005.257 Din, v tlakarinskem fondu 4.614.435 Din, v investicijskih posojilih 12.046.270 Din. Proračunski primanjkljaj znaša 10.726.114 Din. Ta primanjkljaj se bo kril z občinskimi dokladami na direktne državne davke. Donos doklad se računa na 5.444.070 Din. Tako da ostane še vedno nepokritega primanjkljaja 5.282.044 Din. Ako ne bo mogoče proračunanih dohodkov na ta ali oni način povišati ali prihraniti kaj v predvidenih izdatkih, bo morala občina nepokriti primanjkljaj izravnati pač s tem, da bo nekatere predvidene investicije odložila na ugodnejši čas. Kot do sedaj se bo tudi v bodoče pobirala 35odstotna doklada na hišno najemarino in 135odstotna doklada na direktne davke. Vodovodna naklada in gostaščina se je znižala za dva odstotka.

— **Socijalistična internacionala** je pričela zborovati 28. t. m. v Curihu.

— **Jubilej Alojzija Jiraska.** Najzaslužnejši češki književnik in romanopisec Alojzij Jirasek praznuje 75letnico svojega rojstva.

— **Stanje bolnikov v Sloveniji.** Po uradni statistiki je bilo dne 8. avgusta v bolnicah v Sloveniji 2943 bolnih, in sicer v splošni bolnici v Ljubljani 553, v bolnici za ženske bolezni v Ljubljani 102, na Studencu 432, ostali pa po drugih bolnicah v Sloveniji.

— **Ponovna redukcija draginjskih doklad?** «Naš glas» poroča, da se bavi vlada z vprašanjem nadaljnje redukcije draginjskih doklad državnim nameščencem. To pot bi naj bili baje prizadeti rodbinski člani, katerih doklade se bodo zmanjšale in poleg tega tudi maksimirale z določenim številom rodbinskih članov. K tej vesti pripominja glasilo Osrednje zveze javnih nameščencev že v naprej, «da te vladne namere organizacije ne bodo mogle preprečiti, ker klonijo radi nekonsolidirane fronte in razdvojenosti v popolni nemoči! Vlada vse to dobro ve in pripravlja točen račun». Če je res tako, se javni nameščenci upravičeno vprašujejo, če je sploh še potrebno, da podpirajo svoje organizacije, ki so po izjavi osrednjega vodstva, brez vsake moči.

— **Zavarovanje rudarskega delavstva.** Na zborovanju delavskih zbornic v Varaždinu je bila soglasno sprejeta resolucija, naslovljena na ministristvo za šume in rude, v kateri se zahteva, da se rudarsko zavarovanje združi s splošnim delavskim zavarovanjem.

— **Deljeno uradovanje** dopoldne in popoldne je na zahtevo ministristva pravde uvedeno tudi v Vojvodini. Proti nezmisljeni uredbi ministristva se pa ni pritožilo samo uradništvo, ampak tudi odvetniška zbornica v Novem Sadu. Upamo, da upravi-

Tedenske vesti.

Mednarodni urad dela svetovno informacijsko središče o socialnih vprašanjih.

Letno poročilo, katero je podal na osmem zasedanju Mednarodne konference dela ravnatelj Mednarodnega urada dela, navaja, da je število prošenj za informacije, poslanih Mednarodnemu uradu dela, tekoma leta 1925, zopet znatno naraslo. To naraščanje je mogoče opazovati že nekaj let.

Največje število prošenj za informacije prihaja iz Anglije in Nemčije, prihajajo pa tudi iz zelo oddaljenih držav, n. pr. Japonske, Chile, Južne Afrike, Avstralije in Nove Zelandije. Tako se stalno bolj in bolj razvija tudi ta funkcija Mednarodnega urada dela, katero mu je poverila mirovna pogodba: da postane osrednji urad za preskrbovanje poročil o delovnih pogojih po vsem svetu.

Predmeti mednarodnih informacijskih vprašanj so predvsem mezdana vprašanja, delovni čas, nedeljski in praznični počitek, vprašanje plačanih dopustov in nadurnega dela. Na vsa ta vprašanja odgovarja urad kar najhitreje. Informacije dobiva potom svojih korespondentov, sotrudnikov in končno potom svojih neposredno podrejenih uradov, nekakih socialnih poslaništev. Delavstvo spozna stalno bolj in bolj, kako važno je n. pr. pri sklepanju kolektivnih pogodb poznanje delavskih razmer tudi v drugih državah, posebno v sosednjih ali v onih, kamor je produkt dotične industrijske stroke namenjen. Zaradi dobljenih informacij prihaja na pogajanja najmanj tako dobro orijentirano kakor podjetnik, in posledica tega je, da doseže skoro vedno zelo dobre delovne pogoje. Zaradi tega se delavstvo iz lahko umljivih vzrokov vedno pogosteje poslužuje urada po informacijski strani. Pri sedanjih neuravnovešenih gospodarskih raz-

merah je gotovo zelo važno, da delavstvo ene države ne oškoduje — morda nevede — delavstva druge države, ker ne pozna njihovih delovnih pogojev pri sklepanju pogodb s podjetniki.

Ravnateljstvo poročilo obsega tudi točne podatke o razvoju uradne knjižnice. V stroki delovnih vprašanj je to gotovo najznamenitejša knjižnica sedanje dobe. Tekom leta 1925, se je znatno pomnožila: uvrstilo in katalogiziralo se je skoro 15.000 knjig in brošur. Uradna knjižnica pa ne služi samo uradnikom, temveč vsem gostom in obiskovalcem, ki se je hočejo poslužiti. Število tujih obiskovalcev se je zadnje leto znatno zvišalo in nekateri so se v študijske svrhe zadržali v Ženevi cele tedne in mesece.

Uvrščajo pa se ne le kupljene knjige, kar opravlja knjižnica sama, temveč tudi velike množine — letno v celoti 25.000 zvezkov — dnevnega tiska in periodičnega časopisja iz vsega sveta. Razporejanje tega materiala oskrbuje poseben oddelek urada, ki se naziva dokumentarni. Obenem je preskrbljeno, da se takoj opozore vsi oddelki urada na članke, ki bi jih mogli zanimati. To se vrši na zelo dovršen način in dnevni promet šteje okoli 300 obvestil. Ta dokumentarni oddelek obenem shranjuje važnejše izrezke iz časopisov, katere mu pošiljajo dopisniki iz vsega sveta in jih ureja po vsebini. Dnevno je vloženo na ta način v arhive preko 600 člankov. Ti edinstveni arhivi, ki postajajo stalno večji in ki dobivajo stalno večji pomen, so tudi pristopni obiskovalcem, ki proučevajo socialna vprašanja sedanosti.

★

— **Kriza v železniškem prometu.** Državni proračun je nezadosten v pogledu na osebne in stvarne kredite ljubljanske železniške direkcije. Materialne nabavke so tako minimalne, da je onemogo-

čen protest ne bo zalegel samo za Vojvodino, ampak da se bo tudi v vseh ostalih uradih v državi uvedel zopet stari nedeljeni delovni čas.

— **Telefonska zveza med Zagrebom in Splitom** je bila otvorena. Nova telefonska proga je stala štiri in pol milijona dinarjev.

— **Razpisano mesto.** Na ljubljanski univerzi se odda mesto arhivskega uradnika s prejemki III. kategorije državnih uradnikov. Prošnje je vložiti najkasneje dne 1. septembra na rektorat.

— **Na vseh ljudskih šolah** se prične s poukom dne 1. septembra.

— **Pokrajinska razstava od 4. do 13. septembra.** «Ljubljana v jeseni» kot specifično slovensko-pokrajinska razstava naj podaja sliko naše domače civilizacije in pa deloma kulture. Ta pokrajinska revija naj pokaže plodove slovenskega dela; ne samo industrijalca, obrtnika in trgovca, ampak delo slovenske pokrajine sploh. «Ljubljana v jeseni» naj prikaže ono, kar je samoniklega pri nas, kar je vzraslo na naših tleh, kar se je pri nas razvijalo, zboljševalo in procevalo. Če so naši prosluli velesejmi manifestacija naše industrije in obrtniške marljivosti in iznajdljivosti in dokaz gibčnosti našega trgovca, če so velesejmi izraz ekspanzije naše industrije in obrti v druge dele naše širše domovine in inozemstva, potem naj služi jesenska Pokrajinska razstava naši ožji domovini v bodrilo, oduševljenje in pouk. Dolžnost vsakega Slovenca ročnega in duševnega delavca, mladega in starega, je, da poseti to razstavo, ki je prirejena s tolikšno ljubeznijo, ki bo vsakomur vzbudila samozavest v slovensko marljivost in inteligenco. Razstava je nameščena na ljubljanskem velesejmu in obsega 40.000 m². Kmetijska razstava obsega strokovno poučni oddelek, mlekarstvo, kmetijske stroje in orodje, vina, in dne 5. septembra razstavo plemenskih konj. Vrtnarska razstava prikazuje delo največjih ljubljanskih umetnih in trgovskih vrtnarjev. Paviljon, ki obsega čez 1000 m² prostora, je izpremenjen v krasen eksotični vrt. Umetniška razstava je topot prvič zbrala vse slovenske upodabljače umetnike pod en krov. 45 razstavljalcev umetnikov se bo kosalo za priznanje z čez 500 deli v olju, temperi, pastelu, akvarelu, risbi, silhueti, mavcu, kamenu, bronu, lesu. Priznana dobro organizirana Higienska razstava je popolnoma preurejena in bo gotovo vzbujala največje zanimanje. V posebnih paviljonih so nameščeni avtomobili, Radio-razstava, ki jo je priredil Ljubljanski Radio-klub, in industrijski proizvodi. — Dne 5. septembra se vrši na velesejmskem prostoru razstava plemenskih konj, kjer so zastopani najlepši žrebci, kobile z žrebeti, zaskočene kobile in dve- do triletne žrebice. — Dne 8. in 9. septembra pa se vrši mednarodna razstava psov vseh pasem, ki jo priredi Jugoslovanski kinološki savez. Pokrajinsko razstavo, ki se vrši pod visokim protektoratom Njegovega Veličanstva kralja, bo posetilo gotovo veliko število posetnikov iz vse države. Sprejeli jih bodo s pristno slovansko gostoljubnostjo in željo, da odidejo z vtisom, da živi tu sicer najmanjše naših bratskih plemen, ki pa ima po svoji resnosti in delavnosti pravico, da se ga vpošteva in ceni kot enakovrednega našim bratom Srbom in Hrvatom.

— **Tiskovna obsodba.** Solski upravitelj v št. Vidu nad Ljubljano je tožil odgovornega urednika «Narodnega Dnevnika» Aleksandra Zelezničarja zaradi klevete. Pri obravnavi pred deželnim kot tiskovnim sodiščem v Ljubljani je bil Aleksander Zelezničar obsojen na en mesec zapora, 5000 dinarjev denarne globe in na 5000 dinarjev, katere mora plačati zasebnemu tožitelju kot materialno naklado. Obsojeni odgovorni urednik je priglasil pritožbo ničnosti. — Zadnji čas je bilo že veliko odgovornih urednikov obsojenih na visoke kazni. Novi tiskovni zakon je zelo strog in najmanjši pregrešek lahko spravi odgovornega urednika v zapor. Priznati se mora, da zaide v časopis navzlic urednikovi vestnosti in pazljivosti reč, ki je drakonsko kazniva po mrtvem besedilu zakona. Toži-

telj bi se v marsikaterem primeru zadovoljil s popravno krivico, kar bi ne bila ravno zahteva po zaporni kazni urednika. Za omiljenje strogega tiskovnega zakona bi bilo zelo umestno, če bi organizacija časnikarjev sestavila posredovalni urad, kateremu bi načeloval nepristranski sodnik in kateri bi skušal doseči med strankami poravnavo. Na časti prizadeti bi mirnim potom lahko dobil zaščeno v tej ali oni obliki, izognilo bi se pa dragi pravdi, ki je v mnogih primerih preobčutljiva za toženo stranko.

— **Novi zlatniki.** Prva pošiljatev zlatnikov po 20 Din je te dni došla iz Pariza v Beograd. Kdaj se izroče zlatniki v promet, še ni znano.

— **Požar.** V Kamnici pri Mariboru je izbruhnil požar pri posestniku Vogrincu, kateremu je pogorelo vse imetje, hiša, gospodarska poslopja, poljski prideški in orodje. Požar je zahteval tudi eno človeško žrtev.

— **Utopljeni.** Sava je v Zagrebu zahtevala minulo soboto in nedeljo pet človeških žrtev. Ljudje vse premalo pazijo pri kopanju na svoje življenje.

— **Poneverba.** Pri pregledovanju knjig računovodstva zagrebske finančne delegacije so ugotovili primanjkljaj 800.000 Din. Izvršile so se številne aretacije.

— **Požar v tovarni kavčuka.** V bližini Hanovra je zgorelo skladišče tovarne kavčuka «Continental Kautschuk Compagnie». Škoda je ogromna.

— **Orkan na Portugalskem.** Iz Lisabone javljajo, da je orkan upostošil vse srednje dele Portugalske. Velik del žetve je uničila toča.

— **Defraudacija v Osijeku.** Poročali smo že, da je železniški blagajnik v Osijeku Reichherzer fingiral roparski umor, v resnici je pa le izvršil samomor, ker se je bal kazni za ogromne defraudacije, katere je izvršil v službi. Sedaj je posebna ministrska komisija dognala, da je Reichherzer oškodoval železniško upravo za 2.130.000 Din.

— **Vlak je povozil med Čulincom in Zagrebom** kmeta Franceta Očka iz Huma na Sotli. Nesrečnemu kmetu je vlak odrezal desno nogo nad stopalom, razmesaril glavo in težko poškodoval desno roko. Očko je umrl v zagrebski bolnici. Nesreča se je zgodila zaradi tega, ker je Očko neprevidno pasiral železniško progo.

— **Razprodaja pohištva,** kuhinjske posode in perila se bo vršila v četrtek 2. septembra t. l. ob 2. uri v Vodmatu, Na Zavrthih št. 12. Ker razprodaja ubog upokojenec, da si olajša zadnje dneve življenja, priporočamo dobrim srcem nakup pri razprodaji.

Ženski vestnik.

Mamice.

1.) Skrbite za to, da bodo vaši otroci vedno dobro razpoloženi, toda ne uklanjajte se vsaki njihovi razposajenosti.

2.) Vedno jih s čim zaposluite — najsi bo z igro, čitanjem ali delom — ker otrok bo samo tedaj vesel in zadovoljen.

3.) Navajajte jih na red in pričnite s tem, da si otrok sam popravlja igrače, s katerimi se je igral.

4.) Ne dovoljujte otrokom, kar ste jim enkrat prepovedali in s čimer bi se lahko poškodovali. Pri tem bodite dosledne. Če jim danes nekaj prepoveste, «kar se to ne sme,» jim ne dovolite tega niti jutri.

5.) Toda nikdar ne prepovedujte preveč — dovolite otrokom kar največ svobode po njihovi starosti, njihovemu značaju in bistvu stvari, za katero gre.

Za ženske o ženskah.

«Izobraževati žensko, pomenja izobraževati moža. Oplemenjevati njen značaj pomenja oplemenjevati svoj značaj, širiti njeno duševno svobodo je toliko kot razširati svobodo cele družbe.» — S. Smiles.

Dokler se ženska ne bo zavedla svoje visoke naloge, katero ji je bog naložil, ko je položil v njene roke blagor celokupne družbe, dotlej bo mož gradil na trhljih osnovah. Žena mora sodelovati, če naj se stavba posreči. Žena naj bo povišana na vladarski prestol poleg moža, ne da bi sodila, ne da bi kaznovala, temveč da bi bila angel pomirjenja med njim in svetom.» — Božena Nemcova.

«Kdor ni spoznal sreče pri materi, ni poznal sreče, pa če je bil kralj.» — Vitezslav Halek.

Ženske kot elektrotehnik. Prvo letno zborovanje «Električnega društva žensk», ki se je nedavno vršilo v Londonu, je bilo zanimivo vsled tega, ker je pokazalo, kako hitro se je ta stroka razširila med angleškimi ženskami. Razvoj našega udruženja dokazuje, da zahteva stalno večja uporaba elektrike v gospodinjstvu in industriji vedno večje število elektrotehnično izobraženih žensk, na drugi

strani pa je ta stroka za ženske prikladnejša, ker ne zahteva prevelikega telesnega napora.

Zdravnik zagovornik kratkih las in moderne kroja. Če se še nekateri upirajo ostrizenim ženskim glavam in kratkim krilom, jih bo morda o bolšem prepričala izjava dr. F. K. Menzie, londonskega dokazne fizika, ki ugotavlja in s številkami dokazuje, da je sedanje oblačenje žensk osnovno izboljšalo njihovo zdravje, kar se najbolj kaže v širokih ljudskih vrstah. Odstranitev steznikov in ohlapne obleke zboljšuje krvni obtok in pristop zraka do telesa, kratka krila in prozorno blago pa sili ženske k povečani negi telesa. Zrak, voda in gibanje, trije glavni pomočniki zdravnika, so postali samo po sebi umevni spremljevalci žensk in otrok. Tudi možje bi se morali oblačiti bolj higienično in obešati nase manj obleke. V kolikor se tiče kratkih las, pravi dr. Menzie, da je z njihovim prihodom popolnoma izginila migrena, pod katero so ženske preje mnogo trpele.

ARGUS je naš najboljši domači informacijski zavod.
ARGUS ima v vseh krajih zanesljivo zastopništvo.
ARGUS obvešča o vsem, zlasti o imovinskem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnih oseb.
ARGUS daje informacije so vedno točne, izčrpne in hitre.
ARGUS se nahaja v Beogradu, Vuka Karadžića ulica br. 11.
ARGUS gov. telefon je 6-85, njegov brojavni naslov Argus.

Tamburaški odsek «Bratstva» v Zagorju ob Savi priredi v nedeljo dne 5. septembra t. l. v kavarni Müller v svrhu proslave prve obletnice javen

koncert.

Nastopijo: pomnoženi tamburaški zbor, tamburaški sekstet in društveni kvartet. — Spored koncerta se dobi pri blagajni.

Začetek točno ob 7. uri zvečer. Vstopnina 5 Din za osebo.

Ker je to prva večja glasbena prireditev mladega tamburaškega odseka, vabimo tem potem cenjeno občinstvo k obilni udeležbi, da vidi naš napredek v prvem letu našega obstoja.

Po koncertu bo prosta zabava s plesom, šaljivo pošto itd.

Tamburaški odsek «Bratstva» Zagorje ob Savi.

Pogovor o tem in onem.

Ločitev cerkve od države na Saškem.

Saška vlada je predložila svoji zbornici predlog zakona glede ureditve razmerja med državo in javnopravnimi korporacijami, predvsem verskimi korporacijami. Verskim korporacijam (cerkvam) se priznava pravica javnih uradov, na drugi strani pa se bodo ustanovili novi uradi, ki bodo vršili državni pridržane posle. Proti vsem odlokom državnih uradov se lahko verske korporacije pritožijo pri vrhovnem upravnem sodišču. Svečeniki in uradniki verskih korporacij morajo biti nemški državljani. Ta predlog ureja nadalje razmerje verskih organizacij do svojih članov in nečlanov, ter daje državnim uradom moč in pravico poslužiti se proti cerkvenim uradom prisilnih sredstev.

S tem zakonom se bo torej na Saškem izvršila v državni ustavi predvidena ločitev cerkve od države, pri čemer pa bo država tudi nadalje obdržala svoje nadzorstvo nad cerkvijo. Katoliška cerkev se je trudila, da bi pred predložitvijo ločitvenega zakona prišlo do pogajanj med katoliško cerkvijo in saško vlado, da bi se zakonski predlog sestavil in predložil v sporazumu z Vatikanom. Saška vlada pa je vsako vmešavanje Vatikana odklonila, ker po njenem naziranju ne gre tukaj za kako pogodbo s cerkvijo, temveč samo za udeležitev ustavnih predpisov. Tudi württenberška vlada se pri podobni priložnosti ni hotela pogajati z Vatikanom. Sicer pa se država ne namerava vmešavati v notranje cerkvene zadeve, vsled česar je dala cerkvam pravico pritožbe na vrhovno upravno sodišče.

Kako je poginil lord Kitchener.

Kljub vsemu trudu angleških vlad, da bi točno dognale, kako in zakaj da se je potopila križarka Hampshirea, na kateri je poginil tudi slavni angleški vojni minister lord Kitchener, je v Angliji še sedaj zelo razširjeno mnenje, da je potop križarke Hampshirea in smrt lorda Kitchenerja delo nemških vohunov. Sedaj se je dvignil v Angliji zopet velik val nezadovoljstva z dosedanjo preiskavo in javno mnenje odločno zahteva, da se ves slučaj še enkrat preišče. Zahteva se tudi, da se preiskava vrši javno, in ne tajno kot doslej, in da se posamezne faze preiskave takoj sporoče javnosti, ki ima pravico do razjasnitve cele te tajinstvene zadeve.

Štirje možje od križarkine posadke, edini, ki so preživeli katastrofo, ki se je odigrala na njenem krovu, so izpovedali, da so bili na njej v resnici prijeli trije nemški vohuni, toda to baje šele v trenutku, ko se je katastrofa že dogodila. Niti eden od njih ne more točno navesti, kako da je prišlo do katastrofe, niti o tem, ali so nemški vohuni Kitchenerja v resnici še pred katastrofo umorili, kot se trdovratno trdi. Ti štirje svedoki katastrofe so izpovedali samo, da je križarka tako rekoč trmasto plula v smeri, kjer so bile položene nemške mine, tako da bi se tudi brez zajetja nemških agentov na krovu moglo domnevati, da vodstvo križarke ni bilo prav v najbolj zanesljivih rokah. Uradna preiskava je sicer dognala znake pomanjkljive pazljivosti, toda nikdo ni bil kaznovan, dasi so se v sami admiraliteti (angleško mornariško ministrstvo) nahajali ljudje, ki so vedeli, da se proti Kitchenerju nekaj pripravljalo. Eden od teh,

M. Power, je izjavil, da je popolnoma prepričan, da admiraliteta ni povedala niti polovice tega, kar ve in da se je vsa preiskava vodila z brezprimerno lahkomišelnostjo.

Tragična usoda lorda Kitchenerja, ki je prvi organiziral angleško vojsko v svetovni vojni, se bo znova raziskala. Gotovo je, da pri stvari nekaj ni bilo v redu in da je imela admiraliteta važne vzroke, da ni prišla s celo zadevo pred javnost. Upati pa je, da bo sedaj tudi široka javnost zvedela kaj podrobnejšega o tragični smrti lorda Kitchenerja.

Najstarejši človek v Evropi.

V Turja Mokrej v Podkarpatski Rusiji živi najstarejši mož v Evropi in morda na vsem svetu sploh. Imenuje se Karel Petr in se je rodil l. 1805. Pred časom je beračil v Užhorodu, kjer pa njegovim podatkom o starosti niso verjeli. Sedaj pa je njegovo visoko starost potrdil pristojni župnik in mož je nedvomno star 121 let. Karol Petr je bil trikrat oženjen. Zadnja žena mu je umrla pred 30 leti. Otroci so mu tudi pomrli, ne da bi zdaleka dosegli starost svojega očeta. Bil je vojak in se udeležil nekotnih bitk. S svojim sedanjim življenjem ni zadovoljen. Pravi, da so ljudje zlobni in da ne verujejo v Boga. Zagotavlja, da ni nikdar pil alkohola, razen enkrat letno, in sicer na velikonočne praznike. Vedno je hodil spat ob osmih in je zgodaj vstajal. Bolan ni bil nikoli, pač pa v neki bitki ranjen. Še vedno je zdrav, toda želi k zdravju še mladosti. Te mu pa menda tudi Voronov s svojim pomlajevanjem ne bi mogel več dati, ker 121 let je pa le 121 let.

Napad gosenic na London.

Nekaj časa že je HydePark v Londonu pravo sejmišče gosenic, ki padajo na šetajoče se ali sedeče občinstvo iz drevja kakor suho listje v jeseni.

Na eni sami vrtni klopi je bilo nekega dne najdenih več kot 40 gosenic. Vrtna uprava je proti tej množini gosenic brez sredstev, ker vsa navalna sredstva, kot polivanje dreves z razredčeno tobakovo žlindro in odnašanje padlih gosenic v škaflih in uničenje s kropom, so odpovedala. Ptiči se za gosenice zaradi njihovega kosmatega površja ne brigajo; pri tem pa so tudi ptiči v londonskih parkih itak prenasajeni od krušnih drobtin in ostalih ptičjih slaščic, ki jim ga donša občinstvo. Posledica tega je, da je ostalo od dreves, katerih je v Hydeparku okrog 15.000, skoro golo vejevje, ki napravljajo na obiskovalca skrajno žalosten vtis.

Odkritje, o katerem se 13 let ni vedelo.

To je vodopad Kalambo na severni meji Rodezije, katerega je pred 13 leti odkril Anglež Skott Brown, ki je prepotoval ondote kraje v spremstvu kapitana Kelseya. Kapitana je raztrgal lev, Skott Brown pa je ob izbruhu svetovne vojne padel v nemško ujetništvo, v katerem je med vojno umrl. V zapuščenih spisih je pred kratkim njegova vdova našla sliko omenjenega vodopada s točnimi podatki, iz katerih izhaja, da je vodopad Kalambo največji na svetu. Če se moremo zanesti na vesti iz Anglije, pada voda pri tem slapu 400 metrov globoko. Niagarski slap pada v globino 47 metrov,

slap Viktorija 120 metrov. Reka Sambesi je na mestu vodopoda Viktorija široka 900 metrov, medtem ko je Kalambo «samo» 500 metrov širok.

Gledališčni uspehi.

Kratko po sklepu miru se je predvajala v nekem pariškem gledališču ogromna revija Ču-Cin-Čau, ki je kljub svoji negloboki vsebini ostala na odru celi dve leti in gledališče Chatelet je želo s to revijo ogromne uspehe. Dopolnjevala pa se je vedno znova in vpletali so se vanjo vedno najnovejši dovtipi, tako da ni zastarela in ljudje so jo hodili gledat vedno znova. Šla je preko odra natančno dve leti in 21 dni, dan za dnem, ob nedeljah, praznikih in četrtkih se je predvajala celo po dvakrat. To je gotovo edinstven uspeh in vsi štirje avtorji tega komada so namah obogateli.

Sedaj je prišla iz New-Yorka podobna vest: Neko tamkajšnje gledališče je te dni predvajalo neko komedijo 1750tič. Komedijo je napisala ženska, neka Ana Nicholsonova. Izven spora je, da je to svetovni rekord gledališkega komada. Najzanimivejša na stvari pa je, da je bila ta veseloigra zamišljena spočetka kot žaloigra. Ko pa je pisateljica prečitala nekatera mesta svojim tovarišem iz nekega zakotnega gledališča, kjer je bila tudi sama zaposlena, je opazila, da vzbujajo njena žaloigra pri poslušalcih le smeh in vsled tega se je odločila, da jo predela za veseloigro. Misel se je izkazala za izborna in danes se komad igra nepretrgano že štiri leta. Gospodična Nicholsonova pa je prejela za ta čas čedno vsotico treh milijonov dolarjev.

Največji daljnogled sveta.

Rumunska zakonca Dino sta darovala pariški zvezdarni 200.000 dolarjev s pogojem, da se za to vsoto napravi zvezdogled, ki bo po svoji velikosti dosegal vse dosedanje. Ta teleskop, katerega sestava je poverjena dr. Richeyu v Parizu, bo pomenil mojstrsko delo optične umetnosti. Ne gro pa za daljnogled z lečami, temveč za daljnogled z zrcalom. Premer zrcala bo znašal pet metrov.

Vest o zgradbi tega velikanskega daljnogleda je zbudila v znanstvenih krogih seveda največje zanimanje. Če se sestava posreči, bo imela zvezdoslovna veda v tem velikanu petmetrskega premera aparat, o katerem se prvim zvezdoslovcem niti sanjalo ni. Projektirani teleskop po svoji velikosti daleč nadkriljuje velikost dosedanjega največjega «nebeskega kanona» zvezdarne na Mount Wilson, katerega zrcalo meri v premeru samo 250 cm. Tudi ta teleskop je konstruiral imenovani dr. Richey.

Zabavni kotiček.

Julija meseca: «Gospod Mojzes, vi nosite flanelasto srajco? Saj flanelasto perilo se vendar nosi pozimi.»

«No, seveda! Saj sem jo tudi oblekel v pozni jeseni.»

Protidokaz. «Mi ohranimo našo zaroko v tajnosti, kajne, Elza!»

«Seveda, toda Fanči mi je dejala, da ni takega bedaka na svetu, ki bi me vzel — pa sem ji morala takoj povedati resnico.»

Mlada gospa: «Berta, ali ste povedala kuharici, da ji pridem takoj pomagat? Kaj je dejala k temu?»

«Rekla je, da pridite raje drugič, danes da ima veliko dela.»

NAJPOPOLNEJŠI
STOEWER

15 letna garancija

šivalni stroji za šivilje, krojače, čevljarje in za vsak dom. Preden nabavite stroj, si oglejte to izrednost pri tvrdki

BREZPLAČEN POUK

L. BARAGA

Šelenburgova ul. 6/l. **LJUBLJANA** Telefon štev. 980.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

Toda Tereza ne gre preko, od luninega svita razsvetljenega dvorišča, o ne, je pač preveč pretkana. Ko je vrata brez vsakega šuma zaprla za seboj, ostane v temni senci zidovja. In tu stoji sedaj nepremično. Precej časa je okrog nje vse tiho in mirno, nikjer nobenega šuma, iz katerega bi bilo sklepati, da se približujejo hiši sumljive osebe, ki jih je malo preje videla skozi okno. Toda Tereze ne premoči tajinstveni mir.

In res — naenkrat je čuti lahek šum, ki prihaja vedno bliže, razločno zagleda tri temne postave, ki se kot mačke plazijo k vratom zadaj na dvorišču, ki pa seveda ne zapazijo Španjolke, katera stoji v temni senci tik ob zidu.

Terezino ostro uho sliši sedaj, kako so zagonetne postave odprle vrata, vidi, da so zginili v hišo. Sedaj smatra Tereza, da je nastopil ugoden trenotek, da zapusti svoje skrivališče v senci. Hitro se splazi preko dvorišča, odtod na vrt, in kaj kmalu dospe do nizke ograje, preko katere se pozone z veliko spretnostjo.

Sedaj stoji na prostem. Nekaj sekund motri vso okolico okrog sebe, potem pa se spusti v divji beg. In vendar pri tem ni ravnala nepremišljeno. Vzela je smer proti posestvu lorda Hudsona, trdno se nadejajoč, da medpotoma ali celo v neposredni bližini lordovega gradu naleti sobarico in Piffa. V resnici zapazi Tereza tudi kmalu na od lune razsvetljenem potu žensko, ki se ji s hitrimi koraki bliža. Takoj spozna v ženski svojo sobarico ter ji steče nasproti.

«Milostiva gospodična,» jeclja sobarica vsa osupla, ko se je njena gospodarica tako nenadoma in nepričakovano pojavila pred njo, «milostiva gospodična, kaj se je zgodilo?»

«O tem kesneje, kje je Piff?»

«Nikjer ga nisem našla. Toda — — —»

«No, kaj?»

Sobarica je neverjetno razburjena.

«Gospodično Hudson so našli živi!»

Tereza odskoči.

«Neumnost, — bedaste čenče!»

«Ne, gospodična! Pred pol ure sem slišala, ko je star služabnik enemu svojih tovarišev rekel, da mu kot veliko skrivnost zaupa novico, da je gospodično Hudson danes zjutraj pripeljal domov mož s krinko na obrazu.»

Tereza skoro na glas zakriči.

«Mož s krinko je torej tukaj? Ha, sedaj mi je vse jasno, išče me. Toda moj čas še ni napočil, za enkrat me še ne dobi.»

Sobarica vprašujoče gleda svojo gospodarico.

«Kje je gospodična Santos?»

Tereza nejevoljno skremži obraz.

«Pusti jo; nisem je mogla vzeti s seboj. Sedaj se moram sama rešiti, vse svoje dragocenosti imam pri sebi. Idi z menoj, v bližini vem za skrivališče, kjer naju nihče ne bo tako lahko našel.»

Sobarica molče uboga, saj je popolnoma pod vplivom peklenske sile, s katero obvladuje Tereza svojo okolico. Obe gresta hitro naprej.

«Tudi Piff je torej ujet; brez dvoma je padel v roke zagonetnemu možu, kje pa naj bi bil sicer? Ha, Jak, zopet si prekrižal moje načrte! Ampak mene niš ujel, le mojo prijateljico, ki jo prepuščam usodi.»

Kako mrzlo in brez sočutja done te besede iz ust brezsrčnice!

Sobarico prime za roko in hiti z njo naprej, dokler naenkrat ne zavije v stran na ozko, komaj vidno stezo.

Vražja pustolovka se je dobro oskrbela za slučaj, da bi morala nenadoma pobegniti.

Polovičen uspeh.

Mož s krinko je res malo pred deveto uro dospel s svojimi drznimi ljudmi k hiši, kjer je stanovala Tereza. Dočim je sam z Billom in še enim možem opazoval prednja vrata, je druge tri može poslal k dvoriščnim vratom, da tako onemogoči vsak beg.

Kljub temu pa je Tereza že pobegnila.

Bill je prvi stopil k hišnim vratom. Kot je pričakoval, so bila zaklenjena, skoro istočasno pa je tudi slišal, da je bil zapah tiho odmaknjen. To so mogli storiti pač le tovariši, ki so vdrlili v poslopje pri dvoriščnih vratih.

Billova domneva je bila seveda pravilna, kajti hip nato stoje tovariši že pred njimi.

«Vrata na dvorišču so bila odprta,» šepne eden, «in v hiši je vse tiho.»

«Ali je stari vrtnar spal?» vpraša mož s krinko, ki je medtem že stopil poleg.

«Da, vaša milost, v majhnem poslopju, ki stoji poleg, ni nobene luči.»

«Dobro, potem je treba zgrabiti te tri ženske, ki so v hiši, ter jih spraviti na podmornico. Odvesti pa se morajo tako, da ne morejo niti najmanjšega glasu dati od sebe. — Sedaj pa naprej!»

Mož s krinko gre kot prvi tiho naprej po stopnicah, ki peljejo v zgornje prostore. Kot duhovi se plazijo možje za svojim drznim voditeljem, kateri je imel zbog Piffovega priznanja jasno sliko, kako leže sobe. Sedaj je že zgoraj. Tukaj so vrata v predsobo — mož s krinko previdno pritisne na kljuko, — vrata so odprta. Notri gori luč, toda nikogar ni v sobi. Mož s krinko stopi naprej, Bill je tik za njim.

Mož s krinko odpre še ena vrata, sedaj se nahaja v sobi za sprejeme. Komično, tudi tu gori luč, in vendar tudi tukaj nobene žive duše, nikakega glasu.

Sedaj se obrne k Billu, rekoč:

«Kaj pa prav za prav vse to pomeni? — Obedve pustolovki sta se vendar pred približno pol ure vrnili domov, saj smo celo videli sani, v katerih sta se peljali!»

Ko znova ogleduje sobo, zapazi še ena vrata. Tedaj se mu na ustnicah pojavi smehlaj zmago-slavlja, tem bolj, ker je prav dobro slišati globoko dihanje spavajoče osebe.

«Ah, spita,» šepne Billu, «tem bolj.»

«In sobarica, vaša milost?»

Mož s krinko zamahne z roko, češ, da naj bo tiho, potem pa na lahko odpre vrata spalnice.

Izpod stropa viseča nočna svetiljka razsvetljuje sobo dovolj, je mogoče videti, da stojita notri dve

postelji. Ena od njih je bila še nedotaknjena, v drugi pa spi dama, katere obraz more zagonetni mož dobro videti. Dama je pravcata krasotica. Črni lasje ji leže preko prsi, temne veke se jako prilagajo njenim cvetočim licem. Krasno gblikovani roki sta beli kot sneg. Slika, ki jo nudi spavajoča, je prava prisposoda ljubke, deviške nedolžnosti.

Toda moža s krinko to ne moti. Saj le predobro ve, da tiči v tej očarujoči ženski brezmejno podla duša. Lepa zunanost služi le kot ogrinjalo, pod katerim se porajajo zločinski naklepi.

Tereza ni ženska, ki jo vidi pred sabo, o tem si je bil mož s krinko že na prvi pogled na jasnem. Po njegovem mnenju mora torej biti njena prijateljica, Manuela pl. Santos, katera je pahnila Beatrico iz sani. V tej domnevi ga tudi potrjuje dejstvo, da ni v hiši nobene druge sobe več.

Pri misli, da ni izključeno, da se je Tereza vendarle odtegnila njegovemu maščevanju, se mož s krinko neprijetno dirnen zgame. Hitro pristopi k postelji ter prime spavajočo za njeno belo roko, ki počiva na svileni odeji.

Sedaj se spavajoča premakne.

«Tereza, Tereza, ali že prihajaš s kako veselo novico? — Kaj — po — pomoč — pomoč!»

Njene besede se spremenijo v grozno vpitje, ki odmeva po vsej hiši. Saj vidi, da stoji zagonetni mož poleg postelje, o katerem ji je njena prijateljica že toliko pripovedovala. Zaman je tolažba, da je vse, kar vidi, sanje; mane si oči, toda mož prstov, s katerimi jo drži za roko, ji dokazuje, da je vse gola istina.

«Pomoč, pomoč!» kriči znova.

«Vaše vpitje je brez koristi, Manuela pl. Santos, Odgovorite mi, kje se nahaja vaša prijateljica Tereza?»

«V sobi, ki jo imamo za bivanje podnevi, čaka na sobarico,» zdihuje lepa pustolovka, ki je uverjena, da ji bije zadnja ura.

«Tamkaj je ni. — Kje je sobarica?»

«Odšla je, da zve, kje se nahaja služabnik,» tarna Manuela, ki je že bolj mrtva kot živa.

Mož s krinko udari z nogo ob tla ter šepetaje govori sam s seboj:

«Ah, šla je sobarico nasproti, toda ne, pobegnila je — — — brez dvoma nas je videla, zato so bila vrata na dvorišče odprta.»

Kljub maski vidi do smrti prestrašena Manuela, kako se mu je skremžil obraz od osupljenja, kako mu žare temne oči kot bi bljuval ogenj iz njih.

Proseče dvigne svoji beli roki in prosi glasno tarnajoč:

«Milost, milost!»

Mož s krinko se divje zasmeji.

«Milost vam — vragu v človeški podobi, ki je hotel ljubko, nedolžno bitje pripraviti ob čast, in ko to ni uspelo, revico celo ubiti, vi ne zaslužite nobene usmiljenja. Ampak ne sama, marveč skupaj z ono prekleto, ki jo tako strašno sovražim, skupaj s Terezo bosta našli svoj konec — do tedaj pa ostanete moja jetnica!» (Dalje prih.)

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Franjo Rupnik v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani (odgovoren Miroslav Ambrožič).

Najboljša kolesa in šivalni stroji
so edino

PETELINČEVI

znamke

Gritzner, Adler, Phönix
za dom, obrt in industrijo. Brezplač pouk,
ugodni plačilni pogoji, večletna garancija.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA
blizu Prešernovega spomenika za vodo.

Od dobrega naj
boljše je švicarski
pletilni stroj
„Dubied“

**Naročajte
in
zahtevajte
Novo
Pravdo!**

KRAVATE,

ovratnike, naramnice, srajce,
nogavice, nahrbtnike in palice,
modno blago, toaletne potreb-
ščine, jedilno orodje ima v bo-
gati izbiri in po najnižjih cenah
edino

**Josip Petelinc
Ljubljana**
blizu Prešernovega spomenika
ob vodi.